

פנינים יקרים אמרות טהורות והדרכות ישרות שנשמעו מפי מרן רבינו ראש הישיבה שליט"א

בנישאות מרן רבינו ראש הישיבה שליט"א

פרשת תזריע מצורע תשפ"ג

פרשת אהר"ק תשפ"ג גליון כ"ה

שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו

ביאור סמיכות פרשת תזריע
לפרשת שמייני

אשה כי תזריע וילדה זכר. פירש"י וז"ל אמר ר' שמלאי כשם שיצירתו של אדם אחר כל בהמה חיה ועוף במעשה בראשית, כך תורתו נתפרשה אחר תורת בהמה חיה ועוף, עכ"ל, מתאמרא משמיה דרבי ישראל סלנט זצ"ל לבאר סמיכות פרשת תזריע שנכתב בו עניני נגעים ומצורעים, לפרשת שמייני שהתורה מפרשת בה את עניני מאכלות האסורות, וביאר בדרך המוסר דבא להורות לאנשים את הדרך אשר ילכו בו, שהרי רוב בני אדם נוהרים באכילת מאכלות אסורים ובודקים כמה וכמה פעמים שלא יבלעו חלילה תולעת קטנה, ומאידך אין הם נוהרים בכבודו של חברו, ואיש את רעהו חיים בלעו במלתעות הלשון הרע, לפיכך סמכה התורה ענין הצרעת הבא משום לשון הרע (ערכין דף טז), לעניני המאכלות, לומר לך כשם שאתה נוהר במאכלות אסורות כך תיזהר בלשון אסורה, ועל פי דרך זה שמעתי לפרש בדרך מליצה את מאמר הכתוב (תהלים כב ז) ואנכי תולעת ולא איש חרפת אדם ובזוי עם, שדוד המלך רצה להינצל שלא יבלעו אותו בעלי הלשון במאמר פיהם, על כן טען בפני שונאיו; ואנכי תולעת שאתם נוהרים מלאכלו, ולא איש שאתם מתירים לעשותו חרפת אדם ובזוי עם.

עונש הנגעים מדה נגד מדה

וכאשר אנו עומדים בפרשה זו יש להתבונן בביאור ענין העונש שקיבל בעל הלשון הרע במה שנתנגע, והיה צריך להיות מרוחק מן המחנה, וביאורו הראשונים כי היא מדה נגד מדה ועל דרך אחת מצינו שפירש רש"י על הפסוק בדרך ישב מחוץ למחנה, וז"ל הואיל והוא הבדיל בלשון הרע בין איש לאשתו ובין איש לרעהו, אף הוא יבדל, ובדרך אחרת כתב בכלי יקר (בפרשתן) וז"ל בהרת היינו לבנות, מין זה בא על המספר לשון הרע ומלבין פני חבריו ועושה בו חברבורות לבנות כי אזיל סומקא ואתי חיורא (בבא מציעא דף נח), עכ"ל.

ביאור החשבון הנפש שהיה עושה המצורע

אך נראה כי גם מצבו העגום בו היה נמצא, גרם לו לעשות חשבון עם עצמו היכן הוא

בעבודת ד', וכמו דאיתא בתוספתא (נגעים פ"ו 1) היה בא אצל כהן אומר לו הכהן בני צא ופשפש בעצמך וחזור בך שאין הנגעים באין אלא על הלשון הרע, ע"כ, ובמציאיות היה זה מפני שהיה יושב בבדידות עם עצמו, ולא זו בלבד, אלא שהיה צריך לומר בקולו להולכים ושבים שלא יתקרבו אליו, כמו שנאמר טמא יקרא, פירש"י משמיע שהוא טמא - ויפרשו ממנו, ואף אנשים אחרים היו בדלים ממנו מעצמם, וכמו שכתב בחזקוני (בפרשתן) וז"ל ועל שפם יעשה; להפסיק ריח רע היוצא מפיו שלא להזיק את הבריות וכו'. מחוץ למחנה מושבו; שחולי זה ידבק על בני אדם הרגילים אצלו. (וכן הוא בפירוש הטור עה"ת), הרי שהמצורע היה במצב שפל למאוד, וירד פלאים, ממצב שהיה כל אחד בא לשמוע אמרי פיו, במה שהיה רוכל ומביא סיפורי מעשיות שהכל חפצים בו, נמצא עכשיו מחוץ למחנה יושב כמנודה עד שאפילו אנשי ביתו אינם חפצים להתקרב אליו, ואם אחד היה מרחם עליו ומתקרב אליו, היה צריך להתרות בו לאמר שיתרחק ממנו ומן הטומאה השורה עליו. וריחוק זה היה מעורר אותו לעשות חשבון הנפש, ועל ידי חושבו חשבונו של עולם היה נתרפא נגע הצרעת, וכמו שהאר"ך בזה באלשי"ך הק' (בפרשתן) וז"ל אך הרופא לכל תחלואיו של אדם, הוא האיש המוכה אשר הוכה בעונותיו, הוא הרופא אומן והמטהר את נפשו וכו'. אך אם בהסגרו לא היה שב עד ה', ימים על שנה שיהיה מוסגר לא יראה בו מראה טוהר ולא יטהרנה הכהן וטמא יהיה כל הימים אשר הוא חי וכו'. נמצא לפי האמת כי הרופא העצמי לנפש על כל תחלואיה, האיש המוכה ולא אחר, עכ"ל, וכיון שהיה חוזר בתשובה, נתעלה במעלות רמות, עד שסר ממנו הנגע, והיה חוזר לטהרתו, ובמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד.

מוסר השכל

מכח מאמרו של הכהן

ונראה כי ענין הנגעים הוא בבחינת הוא בבחינת נגוף ורפוא, אשר על ידו יבין המצורע את חומר העוון שעשה, אך בו גם טמון את

גודל השכר שיש לאלו הנוהרים בלשונם. דהנה אמרה התורה בפרשת הנדרים (במדבר ל א) לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה, ופירשו בספה"ק (עיי' נועם אלימלך פרשת מות) כי האדם אשר הוא בבחינת לא יחל דברו שאין דיבורו 'חולין', אזי ככל היוצא מפיו יעשה מתקיים ויש לו תוקף. ונראה כי לזה אמרה התורה בטומאת הנגעים שהטומאה והטהרה תלויה במאמר הכהן דייקא, שאם יאמר לו הכהן 'טהור', הרי הוא כאחד האדם, ואם אומר 'טמא' אזי בכח תיבה זו שיצא מפי הכהן, לעשותו מצורע ונצרך לכל הנידויים, נצרך לבלות שארית חייו מחוץ למחנה, לקרות לכולם להתרחק מעליו, והכל בדלים ממנו וכו' וכו', עד שבא הכהן ואומר לו 'טהור'. וכן הוא בנגעי הבתים, מפני שהכהן הוציא תיבה אחת מפיו 'טמא', יש להרוס מבנה שלם, ונמצא הבעה"ב נקי מנכסיו. ועשה כן הקב"ה להורות לבעל הלשון, שיראה מה כוחו של אדם השומר פיו ולשונו.

חיוב על הבעל הבית לומר לשון כנע

ובמשנה (נגעים פ"ב מ"ה) איתא ובא אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר 'כנע' נראה לי בבית (יד לה), אפילו תלמיד חכם ויודע שהוא נגע ודאי, לא יגזור ויאמר 'נגע' נראה לי בבית; אלא 'כנע' נראה לי בבית, וצריך עיון בהאי דינא, שהרי אינו מעלה ומוריד מאמרו של בעה"ב שיאמר עליו שהוא 'טמא', ומה נפק"מ אם יחליט בעל הבית ויאמר לכהן שהמראה שראה בביתו, הוא 'נגע' ממש, ולא יאמר 'כנע' בלשון ספק, ונראה כי כוונת התורה"ק שכאשר רואה בעה"ב שבא נגע בביתו, יבין את אשר פגם במוצא פיו, וישכיל בעצמו שאף אם הוא תלמיד חכם גדול ובקי בנגעים ואהלות, ומכיר ויודע שהנגע בביתו הוא מראה טמא, לא יאמר כי אם 'כנע' נראה לי בבית, ובוהו ירא' שכבר פשפש במעשיו והבין את מעמדו השפל מפני חטאו; אשר מחמת דיבורו המחולל - אין בכוחו להחליט שהוא 'טמא' או 'טהור', והוא צריך להחלטת הכהן.

העצה צריכה להיות מאת הכהן

הפליג בזה יותר בחתם סופר (חולין דף י:), והוכיח ממה שאמרה תורה (יד לו) וצוה הכהן ופנו את הבית בטרם יהא הכהן לראות את

בזמן הזה, מכל מקום חייליהו והדומים להם שייך אף בזמן הזה, ויש להימנע ממחלוקת אף אם היא לשם שמים, ובענין זה אמר אאזמו"ר זיע"א בשם מרן אדמו"ר זיע"א על המשנה (אבות פ"ה ז) **כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים**, ולכאורה כיון שהיא לשם שמים היו צריכים בסופה לעשות שלום ביניהם ולא להישאר במחלוקת. אלא יש לפרש דקאי על אלו מחלוקות שהחולקים מצדיקים את המחלוקת באמרום שכוונתם לשם שמים אף שאינו אמת. ומחלוקת כזו לא ישרו בשום פעם, לפי שאף בזמנים המיוחדים לתשובה לא יתחרטו על מחלוקת זו.

וכאשר אנו עומדים בימי הספירה, אשר בו נענשו תלמידי רבי עקיבא, יש לנו לתת לב ולתקן את מעשינו, והנה אמרו בגמרא (יבמות דף כ"ב): **וכולן מתו בפרק אחד מפני שלא נהגו כבוד זה לזה**, הרי שלא היה בהם ח"ו פגם שלולו אחד בחבירו, אלא שמחמת דרגתם הגבוהה, ומחמת שורשם שהיו מתלמידי רבי עקיבא שנהגו בדרכו של בית הלל להעביר על מדותיו נענשו בזה, ואף שאין לנו שום השגה בעניני תלמידי רבי עקיבא, מכל מקום יש לנו ללמוד לתת את הכבוד הראוי לכל אחד ואחד.

השפעות וטובות שמקבל עלינו המעביר על מדותיו

ואם יתנהג בדרך זה יזכה לרב טוב ושפע ברכות של שמים, וכמו שביאר הגאון רבי ישראל סלנטר זיע"א (בספרו אור ישראל סימן כח) במה שאמרו בגמרא (תענית דף כה): **מעשה ברבי אליעזר שירד לפני התיבה ואמר עשרים וארבע ברכות ולא נענה**, ירד רבי עקיבא אחריו ואמר **אבינו מלכנו אין לנו מלך אלא אתה אבינו מלכנו למענך רחם עלינו וירדו גשמים**, הווי מרנני רבנן, יצתה בת קול ואמרה **לא מפני שזה גדול מזה אלא שזה מעביר על מידותיו וזה אינו מעביר על מדותיו**, והקשה כיון שאמרו **אלא שזה מעביר על מידותיו וזה אינו מעביר על מדותיו**, הרי נתבאר שהיה גדול ממנו בגלל שיש לו מעלה גדולה זו, עד שאמרו על מעלה יתירה זו בגמרא (ראש השנה דף יז): **כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו**, ותיירץ שרבי אליעזר היה מתלמידי בית שמאי כמ"ש התוס' (נדה דף ז: ד"ה שמתו), שהם נקטו שדרך התורה היא לילך בקפדנות, משא"כ רבי עקיבא היה מתלמידי בית הלל שסברו שדרך התורה היא להתנהג בוותרנות. נמצא ששניהם הלכו בדרך הישרה ולא היה שום חסרון במה שרבי אליעזר היה פחות מעביר על מדותיו, ואעפ"כ נענה תפילתו של רבי עקיבא יותר מפני שהנהגת הקב"ה היא במדה נגד מדה ולאדם המעביר על מדותיו גם הקב"ה מעביר מדת הדין מעמו, וכיון שרבי עקיבא מעביר על מדותיו היה, אף שאינו חשוב יותר, מכל מקום לתפילתו אי אפשר להשיב ריקם, ובזכות אשר נתקן ענין השגת חנם, אשר לסיבתו אנו נמצאים בגלות הלז, בוודאי יתקרב גאולתנו ופדות נפשנו בבנין בית מקדשנו ותפארתנו בהמרה בימינו.

טמא בפיו, אזי משתנה כל טבעו וכל גופו נעשה בריה חדשה, וכמו שהזהירה התורה ואמרה (יא ג) **ונטמתם בם**, ודרשו בגמרא (יומא דף לט.) **אל תקרי ונטמתם אלא ונטמטם**, והיינו שנעשה פגם אצל האדם בזה, וכמו שידוע הסיפור שהיה אצל הרה"ק מבעלזא, אשר פעם אחת עבר אחד ונישק את ידיו, וידי הרה"ק מבעלזא נעשו נפוחות, אח"כ שאלו מה היה לו בפיו, ואמר שכאשר היה ילד קטן נחלה, ומחמת פיקוח נפש, היו צריכים להאכילו חמץ בפסח, וזה הפגם שיש שבפיו, שידי הרה"ק מבעלזא לא יכלו לסבול, ונעשו נפוחות. ואף שהיה מחויב לאכול המאכל ההוא, מחמת ציווי הרופאים, מכל מקום נשאר פיו פגום אחר שנים רבות, ומזה ילמד האדם כאשר אינו משגיח על הכשר במה שנכנס אל תוך פיו, ואינו מקפיד על מאכלו מהיכן הם באים, ואם היה שמור מכל איסור.

ואף בגשמיות הדבר כן, וביודעי ומכירי שמעתי מבחור (אשר לא היה נמנה והולך על דרך הבעש"ט) שהתדרדר מאוד ברוחניות, בחור זה היה יקר שבערכין מבחירי ישיבתו, ומשפחתו היו מן המשפחות המיוחסות בישראל, והבחור עצמו כשהתחיל לחזור בתשובה, אמר לי כי ב"ה נתברך בכשרונות מופלגים, ובראש טוב, ובכל מקום שהיה פונה - ד' היה בעזרתו להצליח ולהשכיל לעמוד על רז העבודה שעבד בה, וכאשר פרק מעליו עול תורה ומצוות, התחיל לאכול ה"י נבילות וטרפות, ומעיד על עצמו אותו בחור שמני אז שהתחיל לאכול דברים כגם האסורים, נתקיים בו מאמר חז"ל ונטמטם בם, שראשו הטוב שכולם היו מתפעלים ממנו, נעשה מטומטם, ולא השיג מאומה.

ויש לדעת כי המאכלים שמכניס לתוך פיו, אינו משפיע רק על עצמו אלא גם על צאצאיו, וכמו שנפסק להלכה, והביאו הדרכי משה (אור"ח סי' תריז אות א) ו"ל **כתב באור זרוע** (הל' יו"כ סי' רע"ט) **צריכין להזהיר המעוברת שתשמור עצמה בכל היותר שאפשר שלא תאכל וכו'**, שזה גורם שהתינוק יהא ירא שמים, ומייתי הרבה ראיות מן הגמרא והירושלמי (הגיגה פ"ב ה"א) **בזה, עכ"ל**, ומי האיש אשר יזול בקדושת בניו, ויש לדעת כי לפעמים בעמידתו בעת נסיון ונמנע ממאכלים שאינם בתכלית הכשרות, הוא חוסך מעצמו הרבה עגמת נפש מהנחת בצאצאיו, כי אמרו הצדיקים מה שרואים שמתקשים כמה פעמים עם צאצאים שאינם חפצים ללכת בדרכי ד', הוא מחמת שההורים לא נזהרו בקדושת המאכלים, וביודעו זאת, בוודאי יקל מעליו כל נסיון, כשיידע את אשר מועיל בשמירתו.

עבודת ימי הספירה

ונראה כי כאשר תקום מן הספר בשבת זו ותחפש באשר למדת אם יש בו דבר אשר תוכל לקיימו, העצה היעוצה הוא ללמוד את החומר שיש במחלוקת בין האנשים, וחומר העונש שמקבלים, ואף אם העונש עצמו אינו מגיע

הנגע, ויפלא; הרי פניו החפצים הוא עצה טובה, מפני שהתורה חסה על ממונם של ישראל, מכל מקום אמרה התורה **וצוה הכהן ופנו את הבית שיאמרנו הכהן דוקא**, אף שעדיין לא ראה הכהן את הנגע כמו שנאמר **בטרם יהא הכהן לראות את הנגע**, ונראה גם בזה שמה שהחמירה תורה בזה הוא על פי הנ"ל דכיון שבהוצאת החפצים מתחיל העונש, גם בזה הצריכה התורה את מאמר הכהן, כדי שבוה יבין יידע וישכיל הבעה"ב שאף שהוא חכם ויודע מה עליו לעשות בהוצאת חפציו, מכל מקום חילל את דיבורו, ויצטרך לשמוע עצה פשוטה זו מן הכהן, ובכך יחזור בתשובה שלימה לקל חי, ולא יצטרך ח"ו לעונש נתיצת הבית, אלא אך טוב וחסד יגיע אליו מן השמים.

נגעים בזמן הזה

והנה כבר תמהו בספה"ק (עיי' אלשי"ך הק' בפרשתן, תולדות יעקב יוסף בפרשתן) מה שלא נראה הנגעים בזמן הזה, וכל אחד תירץ ע"פ דרכו, ונראה הישוב בזה על פי מה דאיתא במדרש (במד"ר פ"ג ד) **נכוננו ללצים שפטים** (משלי י"ט כט), **אמר הקדוש ברוך הוא עד שלא בראתי את האדם התקנתי לו ה' מגלכין; שאת ספחת בהרת שחין מכהו**, ע"כ, אמנם כל זה היה בזמן שהאנשים היו מבינים את ענין היסורים שהגיע אליהם, והבינו את הבושות שמוטל עליהם לעבור, לכן היה שייך להוכיחם בנגעים, אמנם בזמן הזה הקב"ה מקיים את מאמר הכתוב (שם ט ח) **אל תוכח לץ**, אשר לדאבונו המציאות שהאנשים מואסים במוסר תוכחה ויסורים הניתן להם מן השמים, ובמקום להיטיב את מעשיהם לראות ולחשב איך להתקרב לעבודת ד', יש להם טענות כלפי הקב"ה על מה עשה ככה, ומפני זה מתרחקים מעבודתו. ואם יקבל האדם נגע בזמן הזה; יתרחק מן העיר וישיב בבית סגור, וכשישאלוהו חבריו היכן הוא ומדוע אין רואים אותו, יטען ויאמר שהוא עסוק בעסקיו, ומרוב הצלחתו אינו יכול להראות את פניו בפניהם.

אך יש לכל אחד לדעת, שאף אם אין ראויים לתוכחה בזמן הזה - ולכן אין לנו את ענין הנגעים, מכל מקום עונש הממרק את עוונותיו של האדם שייך אף בזמן הזה, ואף לפעמים יהיה קשה לאדם יותר העונש מן ה'תוכחה' הכתובה בתורה, והתקנה בזה מפורשת בגמרא (ערכין דף טו) **אמר רבי חמא ברבי חנינא מה תקנתו של מספרי לשון הרע אם תלמיד חכם הוא יעסוק בתורה וכו'**, ואם עם הארץ הוא ישפיל דעתו, ע"כ, על כן יראה כל אחד להתמיד בתורה הקדושה מתוך ענוה והכנעה יתירה, ובוה יתעלה מעלה מעלה בעבודת ד'.

זהירות ממאכלות אסורות

עוד יש לנו לעמוד בשבת זו, שכשם שהשווה רבי ישראל מסלנט את איסור המאכלים, לאיסור לשון הרע, בא ללמוד ונמצא מלמד, שכמו שהאדם המחלל את דיבורו אין בכוחו להכריע לומר ולהחליט במצבו, כמו"כ הוא בענין המאכלים, שאם מכניס מאכל

לקבלת העלון באימייל: KOLHACHUTZER@GMAIL.COM

להארות והערות: נא להשאיר הודעה במספר המערכת:

079-520-5294